

Bruselj, 21. junij 2023
(OR. en)

10919/23

**POLCOM 134
COMPET 661
RELEX 768
MI 559
ENV 739
ENER 384**

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	21. junij 2023
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	JOIN(2023) 20 final
Zadeva:	SKUPNO SPOROČILO EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU IN SVETU O „EVROPSKI STRATEGIJI ZA GOSPODARSKO VARNOST“

Delegacije prejmejo priloženi dokument JOIN(2023) 20 final.

Priloga: JOIN(2023) 20 final

EVROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA ZUNANJE
ZADEVE IN
VARNOSTNO POLITIKO

Bruselj, 20.6.2023
JOIN(2023) 20 final

**SKUPNO SPOROČILO EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU
IN SVETU**

O „EVROPSKI STRATEGIJI ZA GOSPODARSKO VARNOST“

1. Strategija za okrepitev evropske gospodarske varnosti

Globalna pandemija, ruska nezakonita in neizzvana vojna v Ukrajini, sovražni gospodarski ukrepi, kibernetiski napadi in napadi na infrastrukturo, tuje vmešavanje in dezinformacije ter globalno povečanje geopolitičnih napetosti so razkrili tveganja in ranljivosti v naših družbah, gospodarstvih in podjetjih, ki pred le nekaj leti še niso obstajali.

EU je v zadnjih letih uspešno napredovala pri uresničevanju naših prednostnih nalog in hkratnem obravnavanju ranljivosti, naj bo to na področju energetske varnosti, pripravljenosti na pandemije ali odpornosti naših gospodarstev, oskrbovalnih verig in ključnih tehnologij na splošno.

Vendar je ta izkušnja pokazala tudi, da Evropa v nekaterih primerih ni bila dovolj pripravljena na nova in nastajajoča tveganja, ki so se pojavila v zahtevnejših geopolitičnih razmerah, v katerih smo se znašli. Pandemija COVID-19 je razkrila tveganja, ki jih lahko visoko koncentrirane oskrbovalne verige predstavljajo za delovanje evropskega gospodarstva. Ruska vojna agresija proti Ukrajini je pokazala, kako lahko pretirano zanašanje na eno samo državo, zlasti državo s sistemsko drugačnimi vrednotami, modeli in interesi, zmanjša strateške možnosti Evrope ter ogrozi naša gospodarstva in državljane. Države članice in podjetja so morali nositi tudi stroške gospodarske prisile, vključno s prepovedmi evropskega izvoza in bojkotiranjem evropskih blagovnih znamk, da bi se jih prisililo k upoštevanju in izpolnjevanju političnih prednostnih nalog druge države. Vsi ti trendi predstavljajo neposredno tveganje za delovanje naših družb, gospodarstev in globalne trgovine – pa tudi neposreden izziv za strateške interese in zmožnost ukrepanja EU.

Z naraščanjem geopolitičnih napetosti in svetovnim gospodarskim povezovanjem, ki je močnejše kot kdaj koli prej, lahko nekateri gospodarski tokovi in dejavnosti predstavljajo tveganje za našo varnost. Naša varnost je bolj kot kdaj koli prej tesno povezana z našo sposobnostjo, da postanemo odpornejši in zmanjšamo tveganja, ki izhajajo iz gospodarskih povezav, ki smo jih v preteklih desetletjih obravnavali kot neškodljive. Ta konkurenca je zaradi korenitih tehnoloških sprememb še intenzivnejša, gospodarski in varnostni izzivi pa še kompleksnejši.

Zaradi novih geopolitičnih in tehnoloških razmer moramo prilagoditi naš pristop, da bi ohranili veliko večino izjemno dragocenih gospodarskih povezav Evrope s svetom, hkrati pa zagotovili učinkovito odpravljanje omejenih, a kritičnih tveganj, s katerimi se soočamo.

EU pri tem ni sama: države po vsem svetu so začele obravnavati izzive v zvezi s svojo gospodarsko varnostjo. Nekatera napredna gospodarstva so že sprejela posebne strategije in jih zdaj izvajajo. Tudi gospodarstva v razvoju ukrepajo, pri čemer diverzificirajo svoje gospodarske vezi, da bi zmanjšala škodljive odvisnosti in povečala lokalno proizvodnjo. Ta trend odraža dejstvo, da lahko našo blaginjo, suverenost in varnost v trenutnih razmerah zagotovimo le z dopolnitvijo tradicionalnih pristopov k nacionalni varnosti z novimi ukrepi za zaščito naše gospodarske varnosti. Naša moč bo še večja, če bomo sodelovali z našimi zavezniki,

partnericami in poslovnim sektorjem pri oblikovanju in uresničevanju vizije gospodarske varnosti.

Čeprav je Evropska unija storila veliko za odzivanje na posebne izzive v zadnjih letih, zdaj potrebuje celovit strateški pristop h gospodarski varnosti, zmanjševanju tveganj in spodbujanju svoje tehnološke prednosti v kritičnih sektorjih. Cilj je zagotoviti okvir za zanesljivo oceno in obvladovanje tveganj za gospodarsko varnost na ravni EU, nacionalni ravni in ravni podjetij ter hkrati ohraniti in povečati našo gospodarsko dinamiko. To je še toliko pomembneje v času, ko se ta tveganja hitro razvijajo in združujejo z vprašanji nacionalne varnosti. Odličen primer tega je hitrost, s katero se pojavljajo kritične nove tehnologije, ki brišejo meje med civilnim in vojaškim sektorjem.

Izhodiščna točka za to strategijo je pridobiti jasen pogled na tveganja in priznati notranje napetosti, ki obstajajo med spodbujanjem naše gospodarske varnosti in zagotavljanjem, da ima Evropska unija še naprej koristi od odprtega gospodarstva.

EU je ena od najprivlačnejših destinacij za globalna podjetja in naložbe. **Naša gospodarstva uspevajo v okviru odprte trgovine in naložb, ki temeljijo na pravilih, varni čezmejni poveztivosti in sodelovanju pri raziskavah in inovacijah.** Ti elementi bodo ob pospeševanju dvojnega zelenega in digitalnega prehoda še naprej ključno gonilo evropske konkurenčnosti in odpornosti. Opreti se moramo na trgovino in enotni trg, da bi spodbudili konkurenco in si zagotovili dostop do surovin, tehnologij in drugih vložkov, ki so ključni za povečanje naše konkurenčnosti, odpornosti ter ohranjanje sedanjih in prihodnjih delovnih mest in rasti. Podobno želimo, da bi naše partnerice po vsem svetu še naprej imele koristi od dostopa do evropskih trgov, kapitala in tehnologij za njihov prehod na čisto in odporno gospodarstvo.

Bistveno je, da najdemo pravo ravnotežje, ki lahko zagotovi, da se naši gospodarski in varnostni interesi medsebojno krepijo. Doseganje tega bo odvisno od naslednjih treh prednostnih nalog: **(1) spodbujanja naše konkurenčnosti; (2) zaščite pred tveganji za gospodarsko varnost in (3) sklepanja partnerstev z najširšim možnim naborom držav z enakimi pomisleki ali interesi glede gospodarske varnosti.**

Prednostne naloge strategije EU za gospodarsko varnost

- **Spodbujanje** naše konkurenčnosti s povečanjem odpornosti našega gospodarstva in oskrbovalnih verig, krepitvijo inovacij in industrijske zmogljivosti ter hkratnim ohranjanjem našega socialnega tržnega gospodarstva. To je mogoče doseči s poglobitvijo enotnega trga, vlaganjem v gospodarstvo prihodnosti v okviru zanesljivih makroekonomskih in kohezijskih politik ter instrumenta NextGenerationEU in vlaganjem v človeški kapital, vključno z izpopolnjevanjem evropske delovne sile. Potrebna bo diverzifikacija virov oskrbe in izvoznih trgov ali spodbujanje raziskovalne in industrijske baze na strateških področjih, kot so napredni polprevodniki, kvantno računalništvo, biotehnologija, neto ničelna industrija,

čista energija ali kritične surovine.

- **Zaščita** pred običajno prepoznanimi tveganji za gospodarsko varnost z boljšo uporabo že vzpostavljenih orodij, kot so trgovinska zaščita, tuje subvencije, varnost na področju tehnologij 5G/6G, pregled neposrednih tujih naložb in nadzor izvoza, ter novega instrumenta za preprečevanje gospodarske prisile. Hkrati moramo oceniti učinkovitost nabora orodij EU in ga po potrebi razširiti za obravnavanje nekaterih novih tveganj, s katerimi se soočamo, na primer v zvezi z izvozom ali izhodnimi naložbami v ozek nabor ključnih omogočitvenih tehnologij za vojaško uporabo (npr. na področju kvantnih tehnologij, naprednih polprevodnikov in umetne inteligence).
- **Sklepanje partnerstev** z državami z enakimi pomisleki glede gospodarske varnosti ter državami, ki imajo skupne interese in so pripravljene sodelovati z nami, da bi dosegli prehod na odpornejše in varnejše gospodarstvo. V praksi to pomeni sodelovanje z najširšim možnim naborom partneric, da se okrepi gospodarska varnost, spodbujajo odporne in trajnostne vrednostne verige ter okrepijo mednarodni gospodarski red, ki temelji na pravilih, in večstranske institucije. Prav tako pomeni sklepanje partnerstev z državami s podobnimi prizadevanji za zmanjševanje tveganj, napredovanje pri sporazumih o prosti trgovini in njihovo dokončanje ter naložbe v trajnostni razvoj in varne povezave po vsem svetu v okviru strategije Global Gateway.

Temeljni načeli za vse ukrepe za gospodarsko varnost, ki izhajajo iz te strategije, bosta: **sorazmernost**, da se zagotovi skladnost naših orodij z ravno tveganja in omejijo morebitni negativni, nenamerni učinki prelivanja na evropsko in svetovno gospodarstvo, ter **natančnost**, da se točno opredeli, katero blago, sektorji ali ključne industrijske panoge so ogroženi, in zagotovi, da se ukrepi odzivajo na sama tveganja.

Ta strategija temelji na delu, ki se je že začelo na evropski ravni, pri čemer kritično obravnava odpornost in ranljivosti Unije, da bi se povečala konkurenčnost in odpornost evropskega gospodarstva in industrije ter okrepila naša odprta strateška avtonomija. To sega od večjih naložb v zeleni in digitalni prehod v okviru instrumenta NextGenerationEU in privabljanja več zasebnih naložb do stebrov industrijske politike EU, kot so akti o čipih, kritičnih surovinah in neto ničelni industriji. To je bilo ponovno potrjeno v Izjavi iz Versaillesa, v kateri so se voditelji in voditeljice strinjali glede potrebe po okrepitvi evropske odpornosti in suverenosti na področjih, kot so energija, zdravje in farmacevtski izdelki, prehranska varnost in obrambne zmogljivosti. Ta strategija je prav tako odziv na pomisleke državljanov, izražene v okviru Konference o prihodnosti Evrope.

Za izvajanje te strategije bodo potrebni skupni ukrepi v notranjih in zunanjih politikah. Prav tako bo potrebna podpora, ki presega oblikovalce politik na evropski in nacionalni ravni. Zasebni sektor bo bistven partner in pri svojem delu na področju zmanjševanja tveganj že napreduje. Svetovni upravitelji premoženja so v odziv na vse večja in čedalje kompleksnejša tveganja v

svetovnem gospodarstvu bistveno spremenili svoje razporeditve kapitala. Iskanje odpornih, diverzificiranih oskrbovalnih verig, ki krepijo gospodarsko varnost, bo osrednji del dolgoročne poslovne strategije, ki ne varuje le interesov deležnikov, temveč tudi splošne interese. Pri opredeljevanju glavnih tveganj in oblikovanju odzivov politike bi bilo treba izkoristiti znanje evropskih podjetij, ki si že prizadevajo ublažiti številne od teh groženj.

To sporočilo postavlja temelje za razpravo o gospodarski varnosti z državami članicami in Evropskim parlamentom, da bi se oblikoval skupni okvir za zmanjševanje tveganj in zaščitila gospodarska varnost Unije. To sporočilo bo prispevalo k opredelitvi strategije, ki bi morala usmerjati skupno oceno tveganj, uporabo obstoječih orodij in opredelitev morebitnih vrzeli v arzenalu gospodarske varnosti EU, za katere bomo oblikovali skupni odziv.

2. Opredelitev tveganj za evropsko gospodarsko varnost

Cilj te strategije je zaščititi gospodarsko varnost EU in okrepiti odpornost našega gospodarstva, hkrati pa zagotoviti, da ohranimo in povečamo našo tehnološko prednost. To pomeni vlaganje v konkurenčnost EU, diverzifikacijo oskrbovalnih verig in odzivanje na prakse, kot je gospodarska prisila. Njen namen je preprečiti uhajanje občutljivih nastajajočih tehnologij, pa tudi drugega blaga z dvojno rabo, v namembne kraje, ki vzbujajo zaskrbljenost in v katerih se izvajajo strategije spajanja civilnih in vojaških ciljev.

Za doseganje teh ciljev potrebujemo jasen pogled na tveganja in njihov razvoj skozi čas. **Zato bodo Komisija in države članice poglobile svojo analizo kritičnih oskrbovalnih verig, opravile stresne teste v zvezi z njimi in določile raven tveganja.**

Komisija in visoki predstavnik sta opredelila naslednje široke in neizčrpne kategorije tveganj za gospodarsko varnost, in sicer tveganj v zvezi z: (1) odpornostjo oskrbovalnih verig; (2) fizično in kibernetiko varnostjo kritične infrastrukture; (3) tehnološko varnostjo in uhajanjem tehnologije ter (4) uporabo gospodarskih odvisnosti kot orožja ali gospodarsko prisilo. Ta tveganja se lahko pojavijo vzdolž celotne vrednostne verige, od ustvarjanja znanja in osnovnih raziskav do komercializacije in proizvodnje v velikem obsegu.

Vrste tveganj, s katerimi se soočajo evropska gospodarstva

Tveganja za odpornost oskrbovalnih verig, vključno z energetske varnostjo – tveganja za rast cen, nerazpoložljivost ali pomanjkanje kritičnih izdelkov ali vložkov v EU, med drugim tudi tistih, povezanih z zelenim prehodom ter potrebnih za stabilno in diverzificirano oskrbo z energijo in farmacevtskimi izdelki.

Tveganja za fizično in kibernetiko varnost kritične infrastrukture – tveganja za motnje ali sabotažo kritičnih infrastruktur, kot so plinovodi, podvodni kabli, proizvodnja električne energije, prevoz in elektronska komunikacijska omrežja, ki ogrožajo varno in zanesljivo

zagotavljanje blaga in storitev ali varnost podatkov v EU.

Tveganja, povezana s tehnološko varnostjo in uhajanjem tehnologije – tveganja za tehnološki napredek in tehnološko konkurenčnost EU ter dostop do najnovejše tehnologije, med drugim v okviru zlonamernih praks v digitalnem prostoru, kot je vohunjenje ali nezakonito uhajanje znanja. V nekaterih primerih lahko uhajanje tehnologije povzroči okrepitev vojaških/obveščevalnih zmogljivosti tistih, ki bi jih lahko uporabili za ogrožanje miru in varnosti, zlasti uhajanje tehnologij z dvojno rabo, kot so kvantne tehnologije, napredni polprevodniki ali umetna inteligenca, zaradi česar so potrebni posebni ukrepi za zmanjšanje tveganja.

Tveganje uporabe gospodarskih odvisnosti kot orožja ali gospodarske prisile – tveganje, da bodo tretje države z ukrepi vplivale na trgovino ali naložbe EU, njenih držav članic in podjetij EU, da bi dosegle spremembo politike, ki spada na področje legitimnega oblikovanja politik.

Nazadnje je treba upoštevati, da lahko nekatera zgoraj navedena tveganja v določenih okoliščinah ogrozijo tudi **nacionalno varnost**. To bi se lahko zgodilo predvsem pri uhajanju tehnologije z dvojno rabo, neposrednih tujih naložbah, ki ogrožajo varnost in javni red, izvozu blaga z dvojno rabo ali izhodnih naložbah v ozek nabor naprednih tehnologij, ki bi lahko okrepile vojaške in obveščevalne zmogljivosti akterjev, ki lahko te zmogljivosti uporabijo za ogrožanje mednarodnega miru in varnosti, ter varnem ravnanju z občutljivimi informacijami.

Na podlagi tega **Komisija predlaga, da se skupaj z državami članicami EU in prispevki zasebnih deležnikov opredelijo in ocenijo tveganja za gospodarsko varnost EU**, ki ogrožajo njene ključne interese, v okviru jasno opredeljenih parametrov, pri čemer se upoštevajo spreminjajoče se geopolitične razmere in po potrebi mnenja deležnikov. To bi moral biti dinamičen in neprekinjen postopek.

Komisija v ta namen predlaga naslednji postopek, ki se bo izvajal skupaj z državami članicami in po potrebi ob usklajevanju z visokim predstavnikom:

- tveganja za odpornost oskrbovalnih verig, ki jih bo ocenila Komisija, in sicer z bolj poglobljeno analizo strateških odvisnosti EU s posebnim poudarkom na odvisnostih, pri katerih obstaja večja verjetnost, da bodo uporabljene kot orožje za geopolitične namene,
- tveganja za fizično in kibernetsko varnost kritične infrastrukture, ki se bodo še naprej ocenjevala v skladu s Priporočilom Sveta z dne 8. decembra 2022,
- tveganja, povezana s tehnološko varnostjo in uhajanjem tehnologije, ki bodo ocenjena na podlagi seznama strateških tehnologij, bistvenih za gospodarsko varnost. Komisija bo ob

upoštevanju najboljčutljivejših tveganj predlagala seznam tehnologij z dvojno rabo za oceno tveganja, ki bi ga Svet lahko sprejel do septembra 2023. Seznam bo temeljil na ozko opredeljenih in v prihodnost usmerjenih merilih, kot so omogočitvena in preobrazbena narava tehnologije, tveganje spajanja civilnih in vojaških ciljev in tveganje njihove zlorabe za kršitve človekovih pravic. Prednostne tehnologije bi bilo treba oceniti skupaj z državami članicami do konca leta 2023, da bi se opredelili ustrezni ukrepi za zaščito in spodbujanje,

- tveganja uporabe gospodarskih odvisnosti kot orožja ali gospodarske prisile, ki bodo ocenjena tudi v okviru nedavno dogovorjenega instrumenta EU za odvrčanje od prisilnih ukrepov.

Da bi se ohranil skladen, ciljno usmerjen in posodobljen pristop h gospodarski varnosti, bi moral Svet na podlagi prispevkov Komisije in po potrebi visokega predstavnika vsakih šest mesecev pregledati splošen napredek pri ocenah tveganja na teh štirih področjih in o tem vsako leto poročati Evropskemu svetu.

Poleg tega bo visoki predstavnik skupaj z državami članicami okrepil **Enotno zmogljivost za analizo obveščevalnih podatkov (SIAC)**, da bi povečal njeno sposobnost zaznavanja groženj za gospodarsko varnost EU.

3. Uresničevanje strategije za gospodarsko varnost

Za ublažitev teh tveganj strategija EU za gospodarsko varnost temelji na:

- 1) **spodbujanju** konkurenčnosti in rasti EU, krepitvi enotnega trga, podpiranju močnega in odpornega gospodarstva ter spodbujanju raziskovalne, tehnološke in industrijske baze EU;
- 2) **zaščiti** gospodarske varnosti v okviru različnih politik in orodij, po potrebi tudi s ciljno usmerjenimi novimi instrumenti;
- 3) **sklepanju partnerstev** in nadaljnji krepitvi sodelovanja z državami po vsem svetu.

3.1 Spodbujanje gospodarske baze, konkurenčnosti in rasti EU

Enotni trg je najboljše sredstvo EU za ohranjanje uspešnega, inovativnega in odpornega gospodarstva. Najpogosteje se povezuje z ekonomijo obsega, saj omogoča čezmejno sodelovanje znotraj EU in enake konkurenčne pogoje. Hkrati pa EU s svojo trgovinsko politiko, naložbami v okviru strategije Global Gateway in drugimi politikami izkorišča enotni trg, da bi ohranila odprtost svetovnih oskrbovalnih verig in oblikovala standarde, kar dodatno prispeva h krepitvi konkurenčnosti in zanesljivosti oskrbe v EU. Izvajanje instrumenta NextGenerationEU in kohezijskih skladov spodbuja obsežne reforme in naložbe v širok nabor

sektorjev, vključno s kritično infrastrukturo, ter že prispeva h gospodarski rasti, konkurenčnosti in odpornosti EU.

Komisija je v zadnjih letih sprejela več konkretnih predlogov za povečanje odpornosti in krepitev oskrbovalnih verig. V **industrijski strategiji EU** je opredeljenih več ukrepov za povečanje odpornosti enotnega trga, kot so industrijska zaveznitva za pospeševanje dejavnosti na področju čiste tehnologije, surovin, procesorjev in polprevodnikov, podatkov ter računalništva na robu in v oblaku, pomembni projekti skupnega evropskega interesa za združevanje virov za prodorne inovacije, spodbujanje krožnega gospodarstva, krepitev zelenih in digitalnih spretnosti ter nova strategija za zagotovitev vodilne vloge EU pri določanju svetovnih standardov. Prav tako je energetski prehod v okviru evropskega zelenega dogovora in ciljev načrta REPowerEU ključen za krepitev zanesljive oskrbe z energijo v EU. Na tem področju je bil že dosežen znaten napredek, nadaljnja potrebna prizadevanja pa bodo opredeljena v prihodnjem poročilu o stanju energetske unije.

Cilj predloga **akta o kritičnih surovinah** je omogočiti pridobivanje, predelavo in recikliranje kritičnih surovin v EU, zmanjšati odvisnosti in povečati pripravljenost. Z **evropskim aktom o čipih** se bo zagotovila zanesljiva oskrba s polprevodniki, **akt o neto ničelni industriji** pa bo prispeval k povečanju proizvodnje neto ničelnih tehnologij v EU. Pobude prav tako vključujejo učinkovite mehanizme upravljanja, ki omogočajo pravočasno sodelovanje in izmenjavo informacij med Komisijo, Svetom in državami članicami.

Te pobude tudi neposredno vplivajo na nadaljnje zagotavljanje zanesljivosti oskrbovalnih verig in dostopa do virov (ki jih vse bolj ogrožajo strateški konkurenti, kot je poudarjeno v strateškem kompasu za varnost in obrambo), kar je bistveno za inovativno, konkurenčno in odporno **tehnološko in industrijsko bazo evropske obrambe**. Njihovo pravočasno sprejetje je zato ključnega pomena za gospodarsko varnost Evrope.

Cilj **instrumenta za izredne razmere na enotnem trgu** je zagotoviti razpoložljivost in prosti promet kritičnih izdelkov v primeru prihodnjih izrednih razmer. V prihodnosti bo instrument za izredne razmere na enotnem trgu omogočal spremljanje strateških izdelkov in storitev, vključno z motnjami v oskrbovalnih verigah in povezanimi pomanjkanji, ter po potrebi zagotavljal hiter in skupen odziv.

Nujno so potrebne večje naložbe, da se zagotovita vodilni položaj in konkurenčnost EU na področju raziskav in razvoja strateških nastajajočih tehnologij. Da bi Komisija privabila zasebne naložbe, še naprej razvija **unijo kapitalskih trgov**. Komisija predlaga tudi novo uredbo za vzpostavitev **platforme** za strateške tehnologije za Evropo (**platforma STEP**). S to platformo se bo podpiral razvoj, proizvodnja ali krepitev ustreznih vrednostnih verig globokih in digitalnih tehnologij, čistih tehnologij in biotehnologij v Uniji, da bi se izpolnili cilji zelenega in digitalnega prehoda. To bo Uniji omogočilo zmanjševanje ali preprečevanje strateških odvisnosti.

Komisija bo do konca leta 2023 poročala tudi o možnostih za zagotavljanje ustrezne, strateško usmerjene podpore za razvoj tehnologije z dvojno rabo, potem ko bo pregledala področje uporabe obstoječih instrumentov.

3.2 Zaščita pred tveganji za gospodarsko varnost

EU je že vzpostavila posebna orodja in ukrepe za zmanjševanje tveganj za zaščito pred tveganji za gospodarsko varnost. Ker se tveganja nenehno razvijajo, moramo oceniti učinkovitost teh orodij pri njihovem obravnavanju in razmisliti o nadgradnji ali novih orodjih, ki bodo morda potrebna.

Obravnavanje uporabe gospodarskih odvisnosti kot orožja in gospodarske prisile

Strateške odvisnosti, ki lahko povzročijo tveganja za gospodarsko varnost, se lahko še povečajo zaradi netržnih politik in praks tretjih držav, ki izkrivljajo konkurenčne pogoje. Komisija bo dosledno uporabljala instrumente trgovinske zaščite za obravnavanje takih nepoštenih politik in praks ter je pripravljena, da uporabi uredbo o tujih subvencijah, da se zagotovijo enaki konkurenčni pogoji na enotnem trgu.

EU je v odziv na to, da so EU in njene države članice v zadnjih letih tarča namernega gospodarskega pritiska, sprejela **instrument EU za odvracanje od prisilnih ukrepov**. Cilj instrumenta je predvsem odvracati države od omejevanja ali groženj omejevanja trgovine ali naložb, da bi se spremenila legitimna politika v EU, predvideva pa tudi možnost, da EU kot zadnjo možnost sprejme protiukrepe. EU bo prav tako sodelovala s partnerskimi državami pri spremljanju primerov prisile ter ocenjevanju in opredeljevanju možnosti za usklajene odzive.

Vhodne naložbe, ki vplivajo na varnost in javni red

Z uredbo o pregledu neposrednih tujih naložb je bil vzpostavljen mehanizem sodelovanja, v okviru katerega si lahko države članice in Komisija izmenjujejo informacije, opozarjajo na vprašanja v zvezi z varnostjo ter opredelijo rešitve, povezane s posebnimi neposrednimi tujimi naložbami, da se zagotovi zaščita varnosti in javnega reda. Od oktobra 2020 so Komisija in države članice pregledale več kot 1 000 transakcij neposrednih tujih naložb. Komisija prav zdaj tudi ocenjuje sedanji okvir in bo pred koncem leta 2023 predlagala njegovo revizijo. Države članice, ki še niso vzpostavile nacionalnih mehanizmov pregleda neposrednih tujih naložb, bi morale to nemudoma storiti.

Tehnološka varnost in uhajanje tehnologije

Sposobnost razvijanja in dohajanja novih tehnologij je ključna za gospodarsko varnost EU, saj zmanjšuje strateške odvisnosti in nam omogoča, da zaščitimo ali pridobimo tehnološko prednost.

Odprtost in mednarodno sodelovanje sta v središču evropskih raziskav in inovacij. Da bi Komisija pomagala preprečiti uhajanje tehnologije, ki jo financira EU, lahko na primer v

ustrezno utemeljenih primerih nekatere subjekte iz tretjih držav ali subjekte EU, ki jih nadzirajo nekatere tretje države, izključi iz sodelovanja v projektih raziskav in inovacij ter uvajanja digitalnih zmogljivosti, da bi zaščitila strateška sredstva, interese, avtonomijo ali varnost Unije. Prav tako lahko oceni učinek prenosa rezultatov programa Obzorje Evropa (vključno z intelektualno lastnino), pridobljenih z raziskavami, ki jih financira EU, v nepridružene tretje države in nasprotuje takim prenosom.

Komisija je razvila tudi **nabor orodij za obravnavanje tujega vmešavanja v raziskave in inovacije**, ki je v pomoč pri ozaveščanju in krepitvi odpornosti v sektorju raziskav in inovacij po Evropi na nacionalni in sektorski ravni, da bi na splošno povečala varnost raziskav.

Za tehnologije, ki se štejejo za kritične za gospodarsko varnost (opredeljene v oddelku 2 zgoraj), bo Komisija po oceni predlagala ukrepe za izboljšanje varnosti raziskav, s čimer bo zagotovila sistematično in dosledno izvrševanje zgoraj navedenih orodij ter opredelila in odpravila morebitne preostale vrzeli. To bo storila ob hkratnem ohranjanju odprtosti našega sistema, ki je temelj naših inovativnih gospodarstev.

Standardizacija je pomembna kot del vpliva „mehke moči“ na obliko tehnološkega razvoja in zato posredno vpliva na gospodarsko varnost EU (vključno s tem, da lahko omejuje možnosti zlorabe tehnologij, ki bi lahko ogrozile gospodarsko varnost EU). Kot je določeno v **strategiji EU za standardizacijo**, mora biti EU sposobna oblikovati mednarodne standarde v skladu s svojimi vrednotami in interesi ter svojim pravnim redom. EU si bo v zvezi s prihodnjimi akti o umetni inteligenci, podatkih ali kibernetiki skupaj s partnericami prizadevala za evropske standarde in usklajene mednarodne standarde. Podobno bo učinkovito uveljavljanje pravic intelektualne lastnine, zlasti patentov, prav tako prispevalo k preprečevanju uhajanja tehnologije.

EU v okviru svoje strategije za kibernetično varnost iz leta 2020 uvaja ukrepe za preprečevanje zlonamernih praks na digitalnem področju za zaščito pred nezakonitim vplivom, industrijskim vohunjenjem in nezakonitim uhajanjem znanja. S predlaganim **aktom o kibernetiki odpornosti** se bo v javnem in zasebnem sektorju izboljšala kibernetična varnost strojne in programske opreme, ki se prodaja v Uniji. EU bo še naprej obravnavala kraje intelektualne lastnine, ki jih omogoča kibernetični prostor, tudi z uporabo **nabora orodij EU za odzivanje na hibridne grožnje in kibernetično diplomacijo**, da bi se odzvala na take zlonamerne dejavnosti.

Zaščita gospodarske varnosti z zaščito infrastrukture

EU je sprejela **direktivo o odpornosti kritičnih subjektov in revidirano direktivo o varnosti omrežij in informacijskih sistemov (direktiva NIS 2)**. V teh direktivah je zagotovljen celovit pravni okvir za krepitev fizične in digitalne odpornosti kritične infrastrukture (vključno z energijo, prometom, zdravjem, digitalno infrastrukturo, vodo in hrano). V skladu s Priporočilom Sveta iz decembra 2022 se že izvajajo ciljno usmerjeni ukrepi za zagotavljanje skupnega odziva EU na incidente.

Da bi se povečala varnost in odpornost omrežij 5G, **nabor orodij za tehnologijo 5G** določa sklop ukrepov, ki naj bi se izvajali v vseh državah članicah, vključno z ukrepi za omejitve ali izključitev visoko tveganih dobaviteljev. Komisija je 15. junija 2023 države članice, ki še niso v celoti izvedle teh ukrepov za visoko tvegane dobavitelje, pozvala, naj to nemudoma storijo.

Predlagani **akt o kibernetiski odpornosti** bo prav tako imel pomembno vlogo pri zagotavljanju varnosti oskrbovalne verige za kritično infrastrukturo EU. Pripravljajo se tudi ocene in scenariji kibernetiskih tveganj posebej za infrastrukturo elektronskih komunikacij in energetskega sektorja, ki bodo namenjeni usmerjanju ukrepov, podprtih v okviru predlaganega **akta o kibernetiski solidarnosti**, zlasti za usklajeno preizkušanje kritičnih subjektov.

Boljše usklajevanje EU pri nadzoru izvoza blaga z dvojno rabo

Nekatere strateške tehnologije imajo dvojno rabo in jim je treba nameniti posebno pozornost. EU bo na podlagi oddelka 2 zgoraj opredelila seznam tehnologij, ključnih za gospodarsko varnost, in izvedla skupno oceno njihovih tveganj. Čeprav so odločitve o izvajanju in izvrševanju nadzora izvoza blaga z dvojno rabo predmet večstranskega okvira in okvira EU, so večinoma v rokah držav članic.

V okviru vzpostavljenih struktur nadzora izvoza blaga z dvojno rabo – pri čemer so standarde postavili večstranski režimi za nadzor izvoza – so se v zadnjih desetletjih obravnavali cilji Unije na področju varnostne politike, hkrati pa spodbujali odprtost, ugodno okolje za raziskave in inovacije ter neširjenje orožja na splošno. EU bo okrepila svojo podporo delu večstranskih režimov, čeprav njeno učinkovitost ovira dejstvo, da je članica v samo enem od obstoječih večstranskih režimov za nadzor, v drugem pa opazovalka.

Vendar so nekatere države članice EU in tretje države glede na nove izzive, povezane z večjim vojaškim potencialom vrste strateških tehnologij, nezakonito rusko vojno agresijo proti Ukrajini, zaostrenimi geopolitičnimi napetostmi in tveganji za nacionalno varnost, okrepile nacionalni nadzor, da bi omejile izvoz kritičnih tehnologij zunaj ali v nekaterih primerih na podlagi postopkov, določenih v večstranskih režimih za nadzor izvoza, kot je proizvodnja opreme za napredne polprevodniške čipe ali opreme, povezane s kvantnim računalništvom. Nedavni dogodki so prav tako pokazali potrebo po večji prožnosti v režimu, da bi se lahko odzvali na trenutne in hitro spreminjajoče se dogodke.

Uredba EU o nadzoru izvoza blaga z dvojno rabo je bila leta 2021 revidirana, da bi bolje obravnavala tveganja, povezana s hitro spreminjajočim se varnostnim, tehnološkim in trgovinskim okoljem, s posebnim poudarkom na izvozu občutljivih nastajajočih tehnologij. Vključuje določbe, ki eni državi članici omogočajo, da uvede nadzor izvoza na podlagi zakonodaje druge države članice, kar pomeni usklajen in čezmejni učinek nadzora izvoza med državami članicami EU in ob podpori Komisije, katerega izvajanje je v nacionalni pristojnosti. Te določbe so trenutno v fazi testiranja.

Potreba po hitrejšem in bolj usklajenem ukrepanju na ravni EU na področju nadzora izvoza je postala nujna, saj bi neusklajeno širjenje nacionalnega nadzora, ki ga izvajajo države članice, ustvarilo vrzeli ter ogrozilo učinkovitost nadzora izvoza in celovitost enotnega trga. Ker se razvija vse več tehnologij, ki so ključne za nacionalno varnost in so predmet nacionalnega nadzora, bi morebitne razlike med državami članicami oslabile gospodarsko varnost EU kot celote. Da bi to preprečili, bi bilo treba sedanjo uredbo izvajati v celoti. Hkrati bi bilo treba razmisliti o nadgradnji obstoječega okvira za razvoj bolj usklajenega evropskega pristopa, ki presega sedanjo obveznost zagotavljanja preglednosti med državami članicami.

Komisija bo zato **najpozneje do konca tega leta predložila predlog za izboljšanje učinkovitosti in uspešnosti sedanjega okvira**. Ta bi moral ustrezati svojemu namenu v hitro spreminjajočem se tehnološkem in varnostnem okolju ter okrepiti zmogljivost EU, da ob polnem spoštovanju pristojnosti EU in držav članic v celoti odigra svojo vlogo svetovnega akterja v razmerah, v katerih so večstranski režimi za nadzor izvoza pod pritiskom.

Izhodne naložbe

EU in države članice imajo prav tako skupni interes, da **preprečijo, da bi ozek nabor tehnološkega napredka, za katerega se ocenjuje, da je bistven za krepitev vojaških in obveščevalnih zmogljivosti akterjev, ki jih lahko uporabijo za ogrožanje mednarodnega miru in varnosti, temeljil na kapitalu, strokovnem znanju in izkušnjah naših podjetij**.

Za nadzor strateške trgovine in naložb je potreben celosten pristop, s katerim bomo lahko zaščitili naše bistvene varnostne interese. S tem se postavlja vprašanje, ali je treba izvajati nadzor ne le nad izvoženim blagom, temveč tudi nad nekaterimi izhodnimi naložbami, da se prepreči tveganje uhajanja tehnologije ter znanja in izkušenj v okviru teh naložb.

Poleg tega je potrebno okrepljeno sodelovanje, da se preprečita uhajanje občutljivih nastajajočih tehnologij, pa tudi drugega blaga z dvojno rabo, v namembne kraje, ki vzbujajo zaskrbljenost in v katerih se izvajajo strategije spajanja civilnih in vojaških ciljev, ter nadomeščanje vsakršnega nadzorovanega izvoza ali naložb.

Komisija bo v sodelovanju z državami članicami preučila, katera varnostna tveganja lahko izhajajo iz **izhodnih naložb**. Ustanovila bo **ново posebno skupino strokovnjakov držav članic**, ki bo pomagala pri teh nalogah, s čimer bo vzpostavila nov strukturiran in zaupen mehanizem sodelovanja. Komisija bo s prispevki te nove strokovne skupine po potrebi izvajala tudi dejavnosti ozaveščanja in posvetovanja s podjetji in drugimi deležniki ter partnerskimi državami.

Na podlagi tega bo Komisija preučila morebitne ukrepe za obravnavanje varnostnih tveganj, povezanih z izhodnimi naložbami, da bi do konca leta predlagala pobudo.

Skratka, potrebujemo enotnost na ravni EU za odločnejšo in hitrejšo uporabo obstoječih instrumentov EU, kadar so ti potrebni, ter odločnejši pristop k izvrševanju. EU in njene

države članice bi morale zagotoviti, da se ti instrumenti v celoti izkoristijo za krepitev gospodarske odpornosti in zaščito bistvenih varnostnih interesov, pri čemer je treba upoštevati tudi učinke zunaj EU. Podjetja EU bi se morala prav tako spodbujati, naj v svoje skrbne preglede in postopke za obvladovanje tveganj vključijo tveganja za gospodarsko varnost. Poleg tega je v tem sporočilu na nekaterih področjih opredeljena **potreba po okrepitvi ali razvoju novih orodij, ki bodo ustrezala današnjim tveganjem.**

3.3 Sklepanje partnerstev na področju gospodarske varnosti

EU gospodarske varnosti ne more doseči sama. Prav tako ne more biti odziv njene politike enostranski. Svetovno gospodarstvo bo ostalo integrirano in medsebojno povezano, učinkovito ukrepanje EU pa je odvisno od sodelovanja in usklajevanja z drugimi. Preglednost in sodelovanje sta bistvena za zagotavljanje, da politike na področju gospodarske varnosti nimajo neželenih posledic za tretje države, zlasti za najranljivejše. Zmanjševanje tveganj v oskrbovalnih verigah in ublažitev motenj vključujeta diverzifikacijo oskrbe ter dostop do raznolikega nabora uvoznih in izvoznih trgov. Poleg tega so ranljivosti EU, povezane s kritičnimi odvisnostmi v strateških sektorjih, zelo podobne ranljivostim številnih drugih svetovnih akterjev, tudi njenih najbližjih partneric, medtem ko so vse države potencialno izpostavljene tveganju za različne oblike gospodarske prisile.

To je močan argument za sodelovanje z najširšim možnim naborom partneric, vključno z dolgoletnimi podobno mislečimi partnericami, kot so članice skupine G7, pa tudi z drugimi, s katerimi imamo skupne interese in ki so pripravljene sodelovati z nami.

To sodelovanje bo prožno in se bo razlikovalo po obliki, obsegu in vrstah udeležencev glede na skupne interese in skupne odvisnosti ter posebno področje politike ali ugotovljena tveganja.

Dvostransko in večstransko sodelovanje

EU močno širi svoje instrumente dvostranskega in večstranskega sodelovanja, da bi postala prilagodljivejši akter, kjer je to potrebno za večjo gospodarsko varnost. To je osrednji element odziva politike Unije, ki pojem varnosti uresničuje z diverzifikacijo partneric. Intenzivno sodelovanje na področju gospodarske varnosti že poteka z različnimi partnericami, vključno z **ZDA in Indijo** v okviru ustreznih **svetov za trgovino in tehnologijo**. Gospodarski dialog na visoki ravni med EU in Japonsko bo vključeval poseben delovni sklop o vprašanjih v zvezi z gospodarsko varnostjo.

Skupina G7 zagotavlja pomembno priložnost za sodelovanje na področju gospodarske varnosti. Izjava z vrha v Hirošimi iz maja 2023 o gospodarski odpornosti in gospodarski varnosti potrjuje zavezo voditeljev in voditeljic skupine G7, da bodo sodelovali s partnericami zunaj skupine G7 pri krepitvi svetovne gospodarske odpornosti in gospodarske varnosti, in sicer z vzpostavitvijo odpornih oskrbovalnih verig in kritične infrastrukture, odzivanjem na škodljive prakse, kot so netržne politike in gospodarska prisila, ter preprečevanjem uhajanja kritičnih in nastajajočih tehnologij.

Z **največjim možnim geoekonomskim naborom orodij** – od sporazumov o prosti trgovini do digitalnih partnerstev, zelenih zavezništev in partnerstev, partnerstev za surovine in kluba za kritične surovine ter okrepljenega sodelovanja z državami v sosedstvu EU – se lahko na številne različne izzive, povezane z gospodarsko varnostjo, odzovemo z ustreznim orodjem za čim večjo usklajenost in učinek. Te instrumente bomo še naprej uporabljali in jih prilagajali, da bodo bolje prispevali k odpornosti oskrbovalne verige in gospodarski varnosti EU.

Še naprej bomo s polnim izvajanjem kar najbolje izkoriščali obsežno mrežo **sporazumov o prosti trgovini** EU, hkrati pa si prizadevali za njeno razširitev. Ti sporazumi omogočajo zmanjševanje poslovnih tveganj, diverzifikacijo in zmanjšanje odvisnosti, saj odpirajo nove trge, prispevajo k ustvarjanju vzajemno koristnih gospodarskih vezi, zlasti v regijah, v katerih bi EU sicer pustila praznino, ki bi jo zapolnile tretje države, ter podpirajo socialno in okoljsko trajnostnost.

Ključna razsežnost gospodarske varnosti je pripravljenost EU, da okrepi svoja **partnerstva z državami v razvoju**, ki bi lahko imele večjo vlogo v svetovnih vrednostnih verigah. Finančna in tehnična podpora EU za industrializacijo, zeleni prehod in premostitev digitalnega razkoraka v državah z nizkimi in srednje visokimi dohodki ni le dragocena sama po sebi in ne ustvarja le pozitivnih učinkov za lokalne skupnosti, temveč prispeva tudi k naši gospodarski odpornosti, saj spodbuja bolj raznoliko svetovno gospodarstvo.

V zvezi s tem bosta strategija **Global Gateway** in **partnerstvo za svetovne naložbe v infrastrukturo** ključna za prispevanje h gospodarski varnosti njunih upravičencev, saj bosta okrepila njihove gospodarske vezi in povezovanje s svetovnimi gospodarstvi. Te pobude bodo EU in njenim partnericam v pomoč pri skupnem reševanju glavnih izzivov, vključno z bojem proti podnebnim spremembam, vzpostavitvijo varnih digitalnih infrastruktur, izboljšanjem zdravstvenih sistemov in doseganjem ciljev trajnostnega razvoja, hkrati pa bodo partnericam zagotovile trajnostne alternative za naložbene prakse, zaradi katerih bi bile bolj izpostavljene gospodarski prisili svojih upnikov. Prav tako prispevajo h gospodarski varnosti EU, predvsem s prispevanjem k diverzifikaciji oskrbovalnih verig in povezovanju vrednostnih verig s partnericami v ključnih sektorjih.

EU bo še naprej krepila druge oblike sodelovanja z različnimi partnericami pri pomembnih vprašanjih, na primer v zvezi s kritičnimi surovinami v okviru **kluba za kritične surovine**.

Mnogostransko sodelovanje

Mnogostransko sodelovanje in okvir, ki temelji na pravilih, na svetovni ravni zagotavljata temelje za gospodarsko varnost EU in vseh članic mednarodne skupnosti. Tudi v razmerah strateškega rivalstva in gospodarske konkurence obstajajo možnosti za mednarodno sodelovanje pri skupnih izzivih in potreba po jasnih pravilih, ki zagotavljajo pravično in odprto trgovino ter s tem omejujejo trende pravice močnejšega, gospodarske razdrobljenosti ali protekcionizma.

Interes EU je zato okrepiti mnogostransko sodelovanje v okviru mednarodnih forumov in organizacij, kot so skupina G20, Združeni narodi ali multilateralne razvojne banke. Na področju trgovine si bo EU **še naprej prizadevala za reformo Svetovne trgovinske organizacije (STO)** in ponovno vzpostavitev njene funkcije reševanja sporov, saj ima učinkovita STO ključno vlogo pri zmanjševanju tveganja samovoljnega ravnanja in obsega morebitnih trgovinskih omejitev.

Naslednji koraki

Komisija in visoki predstavnik bosta v okviru svojih pristojnosti:

- skupaj z državami članicami razvila okvir za **ocenjevanje tveganj**, ki vplivajo na gospodarsko varnost EU. To vključuje pripravo **seznama tehnologij, ki so kritične za gospodarsko varnost, in oceno njihovih tveganj**, da se oblikujejo ustrezni blažitveni ukrepi,
- sodelovala v **strukturiranem dialogu z zasebnim sektorjem**, da bi razvila skupno razumevanje gospodarske varnosti in zasebni sektor spodbudila, naj izvede skrbne preglede in obvladuje tveganja glede na pomisleke v zvezi z gospodarsko varnostjo,
- nadalje podpirala tehnološko suverenost EU in odpornost vrednostnih verig EU, vključno z razvojem kritičnih tehnologij v okviru **platforme STEP**,
- pregledala **uredbo o pregledu neposrednih tujih naložb**,
- preučila možnosti za zagotovitev ustrezne ciljno usmerjene podpore za **raziskave in razvoj tehnologij z dvojno rabo**,
- v celoti izvedla **uredbo EU o nadzoru izvoza** blaga z dvojno rabo in pripravila predlog za zagotovitev njene učinkovitosti in uspešnosti,
- predlagala pobudo za obravnavanje varnostnih tveganj, povezanih z **izhodnimi naložbami**,
- predlagala ukrepe za izboljšanje **varnosti raziskav**, s čimer bosta zagotovila sistematično in dosledno izvrševanje obstoječih orodij in opredelila morebitne preostale vrzeli,
- preučila ciljno usmerjeno uporabo **instrumentov skupne zunanje in varnostne politike**, da bi okrepila gospodarsko varnost EU, vključno z naborom orodij za odzivanje na hibridne grožnje in kibernetško diplomacijo ter naborom orodij za obravnavo tujega manipuliranja z informacijami in vmešavanja,
- naročila **Enotni zmogljivosti EU za analizo obveščevalnih podatkov (SIAC)**, naj si posebej prizadeva za odkrivanje morebitnih groženj za gospodarsko varnost EU,
- zagotovila, da sta zaščita in spodbujanje gospodarske varnosti EU v celoti vključena v zunanje delovanje Evropske unije, in **okrepila sodelovanje s tretjimi državami** pri vprašanjih v zvezi z gospodarsko varnostjo.

Zaključek

V medsebojno povezanem svetu nobena država ne more sama zagotoviti svoje gospodarske varnosti. Dandanes je mogoče interese gospodarske in nacionalne varnosti, ranljivosti ter odzive držav članic le redko obravnavati ali opredeliti ločeno od interesov, ranljivosti in odzivov drugih držav članic ali Unije kot celote. Interesi posameznih držav članic so neločljivo povezani z ustreznim delovanjem notranjega trga, celovitostjo trgovinske politike EU in varnostnimi interesi EU kot celote.

Alternativa pristopu EU h gospodarski varnosti je, da si bodo naše partnerice izbirale ustrezna zaveznitva, medtem ko si bodo manj dobronamerni akterji prizadevali za pristop „deli in vladaj“. Zato je skupno in usklajeno ukrepanje EU v vseh politikah v okviru sodelovanja med EU in državami članicami odločilno za gospodarsko varnost EU. Ključ do uspeha bo enotno delovanje.